

Fångst av skalbaggar med hjälp av fönsterfällor

STIG LUNDBERG

Lundberg, S. Fångst av skalbaggar med hjälp av fönsterfällor. [Catching beetles with windowtraps (Coleoptera).] – Ent. Tidskr. 100:29–32. Lund, Sweden 1979. ISSN 0013-886x.

Coleoptera caught in windowtraps in Värmland and Västmanland at piles of wood are listed. 62 species are new to Värmland and 32 new to Västmanland. Notes are given on some of the most interesting species.

S. Lundberg, Skeppsbrogatan 9, S-951 35 Luleå, Sweden.

Entomologiska avdelningen på Skogshögskolan har studerat främst barkborrar i anslutning till virkestravar dels i Värmland 1972–77 dels i Västmanland 1972. Därvid har s.k. fönsterfällor hängts upp intill virkeshögar och förutom mängder av barkborrar och långhorningar har ett stort antal andra insekter fångats, huvuddelen troligen attraherade av kåd lukten. Jag har genom välvilligt tillmötesgående från Ent. avd. fått gå genom huvuddelen av proverna och även överta en stor del av det intressanta skalbaggs materialet. För att ge en uppfattning om vad som kan erhållas med denna fångsmetod gör jag här en sammanställning. Åtskilliga arter är tidigare ej rapporterade från Värmland (62) eller Västmanland (32) och de har markerats med asterisk. Dessutom har vissa särskilt intressanta fynd behandlats separat i slutet av sammanställningen.

Materialet har insamlats i Norra och Södra Skoga, Ekshärads kommun, Värmland och i Grythyttan, Västmanland. Jägmästarna Jan Regnander, Uno Werner och Gunnar Nordanstig har huvudsakligen skött insamlingarna.

Då kanske inte alla känner till principen för fönsterfällor vill jag kort beskriva den (Fig. 1). Fällan består av en genomskinlig skiva av fönsterglas eller plexiglas. Under skivan finns monterad en ränna, vilken fylls med exempelvis vatten med tillsats av några droppar av tvättmedel, som löser upp ytspänningen. Vid längre uppehåll mellan vittningarna än 3–4 dagar är det lämpligare använda exempelvis utspädd glykol, som dels resulterar i att djuren inte ruttar dels minskar avdunstningen.

Flygande insekter törnar mot skivan och faller ner i vätskan där de drunknar. Fällan kan ställas eller hängas upp på lämplig lokal i dessa fall intill vedhögar.

Sammanställning av Värmlandsmaterialet

Carabidae. *Anisodactylus binotatus* F., *Trechus rubens* F. *Dromius agilis* F. – **Hydrophilidae.** *Sphaeridium lunatum* F., *Cryptopleurum crenatum* Panz.* – **Silphidae.** *Oeceptoma thoracicum* L., *Ptomophagus subvillosus* Gze., *Choleva elongata* Payk., *Catopis coracinus* Kelln., *C. longulus* Kelln., *Sciodrepoides fumata* Spence, *S. watsoni* Spence, *Colon bidentatum* Sahlb.* *C. viennense* Hbst.* – **Liodidae.** *Liodes inordinata* J. Sahlb.* *L. lucens* Frm.* *Agathidium arcticum* Th., *A. confusum* Bris., *A. laevigatum* Er., *A. nigripenne* F., *A. rotundatum* Gyll., *A. seminulum* L. – **Scydmaenidae.** *Neuraphes elongatulus* Müll., *N. minutus* Chd.* – **Orthoperidae.** *Orthoperus atomus* Gyll. – **Ptiliidae.** *Euryptilium saxonicum* Gillm., *Ptiliolium kunzei* Heer, *P. schwarzi* Flach, *Acrotrechis insularis* Mäklin.* *A. intermedia* Gillm. – **Scaphidiidae.** *Scaphosoma agaricinum* L., *S. boreale* Lbl.* – **Staphylinidae.** *Megarthus nigrinus* J. Sahlb.* *M. sinuaticollis* Lac., *M. strandi* Scheerp., *Phyllodrepa linearis* Zett., *Omalius brevicolle* Th., *O. excavatum* Steph., *Phloenus monilicornis* Gyll., *P. planus* Payk., *Xylodromus concinnus* Mrsh., *Syntomium aeneum* Müll., *Trogophloeus corticinus* Gr., *Oxyteles clavatus* A. Str.* *Stenus fossulatus* Er., *S. nitens* Steph., *Stilicis rufipes* Germ., *Nudobius lentus* Gr., *Xantholinus atratus* Heer, *Philonthus astutoides* A. Str.* *P. chalceus* Steph., *P. concinnus* Gr., *P. fimetarius* Gr., *P. nigrita* Gr., *P. puella* Nordm., *P. trossulus* Nordm., *Heterothops quadripunctulus* Gr., *Quedius lucidulus* Er., *Q. tenellus* Gr., *Thrichophya pilicornis* Gyll., *Myceto-*

Fig. 1. Fönsterfälla intill vedtrave, som vittjas av J. Regnander, Ekshäräd, Vrm.

The window trap, Ekshäräd, Värmland. Photo: Bo Långström, June 1977.

porus brunneus Mrsh., *M. punctus* Gyll., *Bryoporus cernuus* Gr., *B. crassicornis* Mäkl., *Bolitobius speciosus* Er., *Tachyporus corpulentus* J. Sahlb., *Tachinus elegans* Epp., *T. marginellus* F., *T. pallipes* Gr., *T. proximus* Kr., *T. subterraneus* L., *Oligota flavicornis* Boisd., *Placusa atrata* Sahlb., *P. complanata* Er., *P. depressa* Mäkl., *P. incompleta* Sjöb., *P. suecica* Johnson & Lundberg, *Homalota plana* Gyll., *Leptusa fumida* Er., *L. norvegica* A. Str., *Autalia longicornis* Scheerp., *Falagria concinna* Er., *Tachyusa leucopus* Mrsh., *Schistoglossa curtipennis* Sharp., *S. gemina* Er., *Atheta acutangula* H. K. Hns., *A. aequata* Er., *A. arctica* Th., *A. boleticola* J. Sahlb., *A. boreella* Brd., *A. britannica* Bernh., *A. brunneipennis* Th., *A. cadaverina* Bris., *A. canescens* Sharp., *A. cinnamoptera* Th., *A. corvina* Th., *A. crassicornis* F., *A. cribrata* Kr., *A. cribripennis* J. Sahlb., *A. dadopora* Th., *A. deformis* Kr., *A. depressicollis* Fauv., *A. diversa* Sharp., *A. euryptera* Steph., *A. fallaciosa*

Sharp, *A. fungi* Gr., *A. hansseni* A. Str., *A. incognita* Sharp., *A. inhabilis* Kr., *A. intermedia* Th., *A. laevicauda* J. Sahlb., *A. lateralis* Mnh., *A. linearis* Gr., *A. microptera* Th., *A. monticola* Th., *A. myrmecobia* Kr., *A. nesslingi* Bernh., *A. nigella* Er., *A. nigripes* Th., *A. paleola* Er., *A. paracrassicornis* Brd., *A. picipennis* Mnh. Brd., *A. picipes* Th., *A. parvula* Mnh., *A. pilicornis* Th., *A. procera* Kr., *A. scapularis* Sahlb., *A. setigera* Sharp., *A. sodalis* Er., *A. sordidula* Er., *A. subgrandis* Brd., *A. subtilis* Scriba, Kr., *A. sulcifrons* Steph., *Zyras funestus* Gr., *Z. lugens* Gr., *Phloeodroma concolor* Kr., *Phloeopora angustiformis* Baudi, *P. nitidiventris* Fauv., *Calodera aethiops* Gr., *Acrostiba borealis* Th., *Pentanota meuseli* Bernh., *Oxyptoda haemorrhoea* Mnh., *O. recondita* Kr., *O. skalitzkyi* Bernh., *O. umbrata* Gyll., *O. vittata* Märk., *Thiasophila angulata* Er., *Microglotta pulla* Gyll. – **Pselaphidae.** *Euplectus decipiens* Raffr., *E. karsteni* Reich., *E. piceus* Mtsch., *E. punctatus* Muls. – **Histeridae.** *Plegaderus vulneratus* Panz., *Saprinus semistriata* Scriba, *Gnathoncus buyssonii* Auzat, *Platysoma angustatum* Hoffm. – **Cantharidae.** *Podabrus alpinus* Payk., *Cantharis obscura* L., *Malthodes brevicollis* Payk., *M. crassicornis* Mäkl. – **Dasytetidae.** *Haplocnemis tarsalis* Sahlb. – **Cleridae.** *Thanasimus rufipes* Brahm – **Lymexylidae.** *Hylecoetus dermestoides* L. – **Elateridae.** *Elater balteatus* L., *E. nigrinus* Hbst., *Melanotus rufipes* Hbst., *Harminius undulatus* De G.* *Athous subfuscus* Müll., *Corymbites affinis* Payk., *C. castaneus* L., *C. melancholicus* F., *C. pectinicornis* L., *Orithales serraticornis* Payk., *Dolopius marginatus* L. – **Buprestidae.** *Anthaxia quadripunctata* L., *Chrysobothris chryso stigma* L., *Agrilus viridis* L. – **Helodidae.** *Cyphon coarctatus* Payk. – **Dermestidae.** *Megatoma undata* L., *Globicornis marginata* Payk., *Anthrenus pimpinellae* F.* – **Sphaeritidae.** *Sphaerites glabratus* F. – **Ostomidae.** *Nemosoma elongatum* L., *Ostoma ferruginea* L. – **Nitidulidae.** *Meligethes flavimanus* Steph. (*lumbaris* Sturm), *Carpophilus marginellus* Motsch., *Epurea binotata* Rtt., *E. deubeli* Rtt., *E. laeviuscula* Gyll., *E. muelhli* Rtt., *E. pusilla* Ill., *E. pygmaea* Gyll., *E. thoracica* Tourn., *Cychramus quadripunctatus* Hbst., *Librodor hortensis* Fourc., *Pityophagus ferrugineus* L. – **Rhizophagidae.** *Rhizophagus depressus* F., *R. ferrugineus* Payk. – **Cucujidae.** *Silvanus bidentatus* F., *Silvanoprus fagi* Guér., *Dendrophagus crenatus* Payk., *Pediacus fuscus* Er., *Laemophloeus alternans* Er. – **Erotylidae.** *Triplax aënea* Schall. – **Cryptophagidae.** *Micrambe abietis* Payk., *Micrambinus longitarsis* J. Sahlb., *Cryptophagus confusus* Bruce, *C. dorsalis* Sahlb., *C. lapponicus* Gyll., *C. pallidus* Sturm, *C. parallelus* Bris., *C. plagiatus* Popp., *C. subdepressus* Gyll., *Antherophagus nigricornis* F., *Caenoscelis ferruginea* Sahlb., *Atomaria berolinensis* Kr., *A. contaminata* Er. (*ornata* Heer), *A. impressa* Er., *A. lewisi* Rtt., *A. procerula* Er., *A. sahlbergi* Sjöb., *A. subangulata* J. Sahlb., *A. turgida* Er. – **Lathridiidae.** *Lathridius*

constrictus Gyll., *L. pandellei* Bris., *L. rugicollis* Ol., *Enicmus hirtus* Gyll., *E. planipennis* A. Str.,* *E. rugosus* Hbst, *E. testaceus* Steph.,* *Corticaria abietum* Mtsch., *C. elongata* Gyll., *C. interstitialis* Mnh.,* *C. lateritia* Mnh.,* *Corticarina fuscata* Gyll., *C. latipennis* J. Sahlb.,* *C. obfuscata* A. Str., *C. similata* Gyll. – **Coccinellidae**. *Scymnus ater* Kug., *S. auritus* Thbg.,* *S. bisignatus* Boh.,* *Hyperaspis reppensis* Hbst,* *Adalia bipunctata* L., *Thea 22-punctata* L., *Paramysia oblongoguttata* L., *Chilocorus bipustulatus* L., *C. renipustulatus* Scriba. – **Sphindidae**. *Sphindulus dubius* Gyll. – **Aspidiphoridae**. *Aspidiphorus orbiculatus* Gyll. – **Cisidae**. *Cis alni* Gyll., *C. boleti* Scop., *C. hispidus* Payk., *C. punctulatus* Gyll., *C. vestitus* Mell.,* *Ennearthron elongatulum* Gyll., *E. laricinum* Mell.* – **Anobiidae**. *Ernobius abietinus* Gyll., *E. angusticollis* Ratz.,* *E. mollis* L., *Anobium pertinax* L., *Xyletinus hanseni* A. Jns, *Dorcatoma dresdensis* Hbst, *D. punctulata* Muls.* – **Ptinidae**. *Ptinus subpilosus* Sturm – **Oedemeridae**. *Calopus serraticornis* L. – **Pythidae**. *Pytho depressus* L. – **Pyrochroidae**. *Pyrochroa coccinea* L., *Schizotus pectinicornis* L. – **Aderidae**. *Aderus pygmaeus* DeG. – **Mordellidae**. *Mordella maculosa* Naesz., *Mordellistena abdominalis* F.* – **Serropalpidae**. *Orchesia fasciata* Ill., *O. undulata* Kr., *Abdera triguttata* Gyll., *Serropalpus barbatus* Schall.,* *Zilora ferruginea* Payk. – **Tenebrionidae**. *Scaphidema metallicum* F.* – **Cerambycidae**. *Asemum striatum* L., *Tetropium castaneum* L., *Rhagium mordax* DeG., *R. inquisitor* L., *Toxotus cursor* L., *Evodinus borealis* Gyll.,* *Acmaeops pratensis* Laich., *Alosterna tabacicolor* DeG., *Leptura maculicornis* DeG., *Judolia sexmaculata* L., *Molorchus minor* L., *Monochamus sutor* L., *Pogonochaerus fasciculatus* DeG. – **Acanthocinidae**. *Acanthocinus aedilis* L. **Chrysomelidae**. *Syneta betuale* F. – **Anthribidae**. *Tropideres undulatus* Panz.* – **Curculionidae**. *Rhinomacer attelaboides* F., *Otiorynchus scaber* L., *Polydrosus undatus* F., *Magdalis phlegmatica* Hbst, *Hyllobius abietis* L., *Coeliodes rubicundus* Hbst, *Rhynchaenus stigma* Germ. – **Scolytidae**. *Scolytus ratzeburgi* Jans., *Blastophagus minor* Hart., *B. piniperda* L., *Hylurgops palliatus* Gyll., *Dendroctonus micans* Kug., *Hylastes brunneus* Er., *H. cunicularis* Er., *Polygraphus punctifrons* Th.,* *P. subopacus* Th.,* *Crypturgus subcribrosus* Egg., *Cryphalus abietis* Ratz., *Dryocoetes autographus* Ratz., *Pityophthorus micrographus* L., *Trypodendron lineatum* Ol., *Pityogenes bidentatus* Hbst, *P. chalcographus* L., *P. quadridens* Hart., *Ips typographus* L., *I. acuminatus* Gyll., *Orthomicus laricis* F., *O. proximus* Eichh.

Sammanställning av Västmanlandsmaterialet

Lioidae. *Liodes obesa* Schm.* – **Staphylinidae**. *Phloeonomus lapponicus* Zett., *Arpedium brachypterum* Gr. var. *gyllenhali* Sahlb., *Anthophagus caraboides* L.,

Syntomium aëneum Müll., *Stenus fossulatus* Er.,* *Medon apicalis* Kr.,* *Philonthus astutooides* A. Str., *P. fimetarius* Gr., *P. puella* Nordm., *P. subnigritulus* Reitt.,* *Quedius lucidulus* Er.,* *Q. tenellus* Gr.,* *Mycetoporus aequalis* Th.,* *Placusa complanata* Er.,* *P. incompleta* Sjöb.,* *P. suecica* Johnson & Lundberg,* *P. tachyporoides* Waltl., *Dadobia immersa* Er., *Amischa analis* Gr., *Notothecta anceps* Er., *N. flavipes* Gr., *Atheta aequata* Er., *A. aterrima* Gr., *A. brunneipennis* Th.,* *A. coriaria* Kr.,* *A. inhabilis* Kr.,* *A. lateralis* Mnh.,* *A. orbata* Er., *A. picipes* Th.,* *A. procera* Kr., *A. sodalis* Er., *A. talpa* Heer, *Tinotus morion* Grav.* – **Lycidae**. *Dictyopterus aurora* Hbst. – **Elateridae**. *Corymbites castaneus* L. – **Derme- stidae**. *Dermestes murinus* L. – **Nitidulidae**. *Epurea angustula* Sturm, *E. laeviuscula* Gyll.,* *E. thoracica* Tourn.* – **Cucujidae**. *Monotoma longicollis* Gyll.,* *Laemophloeus alternans* Er. – **Rhizophagidae**. *Rhizophagus nitidulus* F. – **Cryptophagidae**. *Cryptophagus dentatus* Hbst,* *C. parallelus* Bris.,* *Atomaria atrata* Rtt.,* *A. bella* Rtt.,* *A. contaminata* Er. (*ornata* Heer),* *A. lewisi* Rtt.,* *A. pseudaffinis* Strand & Johnson,* *A. sahlbergi* Sjöb.* – **Lathridiidae**. *Lathridius nodifer* Westw., *L. pandellei* Bris., *Enicmus rugosus* Hbst, *Corticaria abietum* Mtsch.,* *C. interstitialis* Mnh.,* *Corticarina gibbosa* Hbst, *C. obfuscata* A. Str., *C. similata* Gyll. – **Mycetophagidae**. *Litargus connexus* Geoffr. – **Colydiidae**. *Ditoma crenata* F. – **Coccinellidae**. *Scymnus bisignatus* Boh.,* *S. haemorrhoidalis* Hbst. – **Anobiidae**. *Anobium thomsoni* Kr. – **Mordellidae**. *Mordella maculosa* Naesz. – **Serropalpidae**. *Orchesia fasciata* Ill., *Abdera triguttata* Gyll. – **Scarabaeidae**. *Serica brunnea* L. – **Cerambycidae**. *Rhagium mordax* DeG., *Acmaeops pratensis* Laich., *Leptura maculicornis* DeG. – **Chrysomelidae**. *Lochmaea capreae* L., *Longitarsis kutscherae* Rye.* – **Anthribidae**. *Brachytarsus scapularis* Gebl.* – **Curculionidae**. *Rhinomacer attelaboides* F., *Brachonyx pineti* Payk., *Pissodes harycyniae* Hbst, *Magdalis violacea* L. – **Scolytidae**. *Blastophagus piniperda* L., *Hylastes brunneus* Er., *H. canaliculatus* Er., *Pityogenes chalcographus* L., *P. quadridens* Hart., *Ips typographus* L.

Några arter av speciellt intresse

Philonthus astutooides A.Str. tycks kunna ha anknytning till virke. 3 exemplar fanns i Västmanlandsmaterialet (26.6 2 exemplar respektive 1 exemplar 11.7.72) och 4 i Värmlandsmaterialet (vardera 1 exemplar 5.6, 7.6.73, 21.5.75 och 17.6.76)

Bryoporus crassicornis Mäkl., som anses som en stor raritet, erhöles i 1 exemplar vardera 12.5.74 vid Rådahöjden, S. Skoga och 24.5.74 vid Vallbacken, N. Skoga.

Falagria concinna Er., som jag sållat fram ur en barkhög vid Harads i Nb som ny för Norden (Lundberg 1972:46), erhöles i 1 exemplar 3.6.76 i Ekshärad.

Placusa suecica Johnson & Lundberg har nyligen beskrivits efter det material, som insamlats med hjälp av fönsterfällorna i Vstm och Vrm (Johnson & Lundberg 1977).

Atheta hansseni A. Str., som nyligen anmäls som ny för Sverige från Hall., erhöles i 1 exemplar 18.6.73 respektive 12.6.76 i Värmlandsmaterialet.

Atheta inhabilis Kr. fanns med i 1 exemplar såväl från Vstm., Grythyttan 11.7.72 som Vrm., N. Skoga 14.7.73.

Atheta palleola Er., som hör till de sällsyntare bleka, små athetorna, erhöles i 1 exemplar 21.5.75 vid N. Skallberget, S. Skoga, Vrm. Arten är i övrigt endast känd från Upl., Hrj., Lu. och T Lpm.

Pentanota meuseli Bernh. har funnits i 30-tal exemplar i såväl Västmanlands- som Värmlandsmaterialet, som jag tidigare beskrivit (Lundberg 1976).

Carpophilus marginellus Mtsch, är en nitidulid, som snabbt invaderat södra och mellersta

Sverige. 1 exemplar fanns med från N. Skoga, Vrm taget 7.8.75. Äldsta svenska fyndet jag känner till är från Uddevalla, Boh 7.6.60 (leg Uno Holmer in litt).

Cryptophagus plagiatus Popp. har ansetts vara utpräglat nordlig och är sålunda endast känd från Nb, Vb, Ly, Lu och T Lpm. 1 exemplar erhöles emellertid 28.5.73 vid Skallberget och 1 exemplar 19.7.76 vid Rådahöjden, S. Skoga, Vrm.

Evodinus borealis Gyll. erhöles i flera exemplar från S. Skoga, Vrm i slutet av juni 1972.

Jag vill slutligen passa på att tacka Bengt Ehnström, Rune Axelsson och Jan Regnander för förmedlingen av materialet.

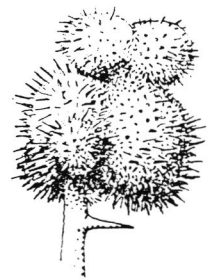
Litteratur

- Johnson, C. & Lundberg, S. 1977. *Placusa cribrata* n.sp. and *P. suecica* n.sp. from Sweden (Coleoptera: Staphylinidae). – Ent. scand. 8:71–73.
 Lundberg, S. 1972. Bidrag till kännedom om svenska skalbaggar. 13. – Ent. Tidskr. 93:42–56.
 – 1976. Bidrag till kännedom om svenska skalbaggar. 16 (Coleoptera). – Ent. Tidskr. 97:15–20.

Upprop

Jag tar med största tacksamhet emot upplysningar om lokaler för *Diplolepis mayri* (Schlechtendal) (Cynipidae, Hym.), framförallt från södra Sverige. Denna galltyp är tämligen ovanlig och dessutom ofta svår att upptäcka. Värdväxt är företrädesvis äppleros (*Rosa rubiginosa*) och hartsros (*Rosa villosa*). Gallen är mindre – vanligen inte så stor som på fig. – än den vanliga sömntornstekelns (*Diplolepis rosae* L.) och inte heller så "lurvig" utan försedd med fina spikler.

Bo Stille
 Zoologiska inst., Helgonvägen 3
 223 62 Lund

Gall av *Diplolepis mayri*.